

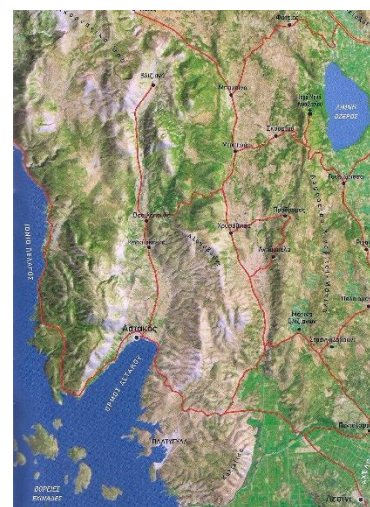
Το βελανιδοδάσος του Ξηρομέρου

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- Για τη χλωρίδα, την πανίδα και τα μνημεία του Βελανιδοδάσους Ξηρομέρου
- Για τους κινδύνους που απειλούν το Βελανιδοδάσος

Εικόνα 24α1: Το Βελανιδοδάσος του Ξηρομέρου με φόντο την πεδιάδα του Αχελώου

Εικόνα 24α2: Η περιοχή του δάσους

Παρατηρώντας προσεκτικά την Εικόνα 1 ας συζητήσουμε σε τι ωφελεί ένα δάσος μια ολόκληρη περιοχή.

Το **Βελανιδοδάσος του Ξηρομέρου** βρίσκεται στην κεντρική και νότια Ακαρνανία, καλύπτοντας μια περιοχή 150.000 στρεμμάτων ανάμεσα στη λίμνη Οζερός στα βόρεια, την πεδιάδα του Λεσινίου στα νότια, τον ποταμό Αχελώο στα ανατολικά και την κοιλάδα Αστακού-Καραϊσκάκη-Βασιλόπουλου στα δυτικά. Στα όρια του συναντά κανείς πολλά χωριά, όπως η Σκουρτού, η Μπαμπίνη, η Χρυσοβίτσα, ο Μαχαιράς, ο Πρόδρομος, τα Αγράμπελα, η Μάνινα Βλυζιανών, το Στρογγυλοβούνι, η Παλαιομάνινα, η Γουριώτισσα και η Ρίγανη.

Η χλωρίδα του βελανιδοδάσους

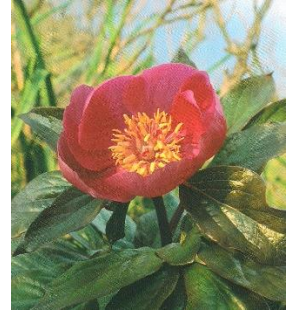
Στο Βελανιδοδάσος του Ξηρομέρου το κυρίαρχο δέντρο είναι η υπεραιώνобία **ήμερη βελανιδιά**. Στο συγκεκριμένο δάσος υπάρχουν βελανιδιές με ηλικία 800 ετών. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, η βελανιδιά είναι συνδεδεμένη με πολλές πτυχές της ανθρώπινης δραστηριότητας. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν το ξύλο της σε διάφορες κατασκευές ενώ ο καρπός της χρησίμευε για ζωοτροφή και για παραγωγή χρωστικής ουσίας. Κατά την αρχαιότητα, μάλιστα, το βελανίδι ήταν βρώσιμο.

Εικόνα 24α3: Ήμερη βελανιδιά

Εκτός από την ήμερη βελανιδιά, ο βιότοπος του δάσους περιλαμβάνει πολλά σπάνια είδη φυτών. Τέτοια είδη είναι η **παιώνια** (*Paeonia mascula russoi*), ένα όμορφο λουλούδι που ευδοκίμει στο Βελανιδοδάσος, τη Λευκάδα, την Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο και ανθίζει την Άνοιξη. Η παιώνια θεωρείται απειλούμενο είδος φυτού.

Εκτός από την πανέμορφη παιώνια συναντά κανείς ποικιλίες άγριας ορχιδέας, κυκλάμινα, σχίνους, κουτσουπιές, χρυσόξυλα, κοκορεβυθιές, ρείκια αλλά και πολλά είδη μανιταριών. Συνολικά έχουν καταγραφεί πάνω από 256 είδη φυτών στα όρια του ξηρομερίτικου βελανιδοδάσους.

Εικόνα 4: Παιώνια

Εικόνα 24α4: Ασφόδελος

Εικόνα 24α5: Είδος άγριας ορχιδέας (Οφρύς της Ελένης)

Εικόνα 24α6: Μανιτάρι

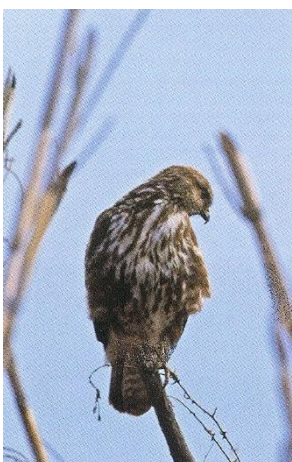

Εικόνα 24α7: Χρυσόξυλο

Συγκεντρώστε περισσότερες πληροφορίες για τις ήμερες βελανιδιές, τις παιώνιες, τις άγριες ορχιδέες, τα εδώδιμα μανιτάρια και όποιο άλλο είδος φυτού που ευδοκίμει στο Βελανιδοδάσος επιθυμείτε. Ανακοινώστε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας στην τάξη. Μπορείτε, αν θέλετε, να φτιάξετε ένα κολλάζ για την αίθουσά σας.

Η πανίδα του βελανιδοδάσους

Εικόνα 24α8: Γερακίνα

Το οικοσύστημα του Βελανιδοδάσους διαθέτει πλούσια **πανίδα**. Μπορεί κανείς να συναντήσει 127 είδη πτηνών, από τα οποία τα 26 είναι προστατευόμενα. Τέτοια είναι ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο ψαραετός (*Pandion haliaetus*), ο μαυρόγυπας (*Aegypius monachus*), ο πελαργός (*Ciconia ciconia*), ο σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*), ο μπούφος (*Bubo bubo*) και άλλα πολλά. Το πιο συνηθισμένο αρπακτικό της περιοχής είναι ο **φιδαιτός** (*Circaetus gallicus*) ο οποίος τρέφεται με φίδια και άλλα ερπετά. Το σπανιότερο αρπακτικό είναι το **σπιτοκιρκινέζο** (*Falco naumanni*), ένα είδος γερακιού το οποίο τρέφεται κατά βάση με έντομα και αποτελεί απειλούμενο είδος σε παγκόσμια κλίμακα. Εξαιρετικά σπάνιο είδος αποτελεί το πτωματοφάγο **όρνιο** (*Gyps fulvus*) με άνοιγμα φτερών που αγγίζει τα 2,5 μέτρα.

Στο δάσος κατοικούν ακόμα πολλά θηλαστικά (αγριόχοιροι, σκαντζόχοιροι, τυφλοπόντικες, αλεπούδες, νυφίτσες, ασβοί, κουνάβια), αμφίβια, ερπετά και ασπόνδυλα (πεταλούδες, τερμίτες, τζιτζίκια, τριζόνια, ακρίδες και πολλά άλλα.

Εικόνα 24a9: Το σπιτοκιρκινέζο, ένα παγκοσμίως απειλούμενο είδος γερακιού

Εικόνα 24a10: Όρνιο

Εικόνα 24a11: Πεταλούδα

Εικόνα 24a12: Φλώρος

Ας συζητήσουμε στην τάξη γιατί ορισμένα είδη ζώων κινδυνεύουν να εξαφανιστούν. Ποια πιστεύετε ότι είναι η βασικότερη αιτία;

Κίνδυνοι που απειλούν το Βελανιδοδάσος

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες το Βελανιδοδάσος συρρικνώνεται κυρίως εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η πιο μεγάλη απειλή για το δάσος είναι η **λαθροϋλοτομία**, δηλαδή το παράνομο κόψιμο ξύλου με σκοπό την πώλησή του ως θερμαντικό υλικό.

Επιπλέον, αρκετά σημεία του **έχουν καταπατηθεί** για να γίνουν καλλιέργειες ή βοσκοτόπια, ενώ η **υπερβόσκηση** κάποιων εδαφών από τα αιγοπρόβατα εμποδίζει την ανάπτυξη της ήμερης βελανιδιάς. Σε αρκετές περιπτώσεις τμήματα του δάσους έχουν καταστραφεί από **εμπρησμούς**. Επίσης, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις **παράνομου κυνηγιού**, το οποίο απειλεί την πλούσια πανίδα του δάσους.

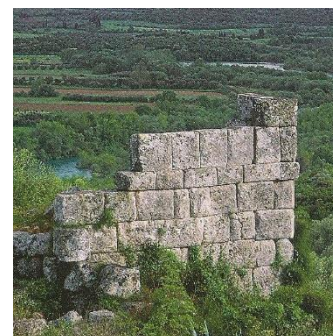
Τέλος, στον ανθρώπινο παράγοντα πρέπει να προστεθεί και αυτός των φυσικών φαινομένων, όπως οι **πυρκαγιές** που προκαλούνται από κεραυνούς και οι φυσικές **ασθένειες** των δέντρων.

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να κάνουμε για να προστατεύσουμε το Βελανιδοδάσος; Τι πρέπει να κάνει ο Δήμος μας και το Κράτος; Ας γράψουμε μια επιστολή στον Δήμαρχο Ξηρομέρου με σκοπό να ευαισθητοποιήσουμε τις τοπικές αρχές πάνω στο ζήτημα της προστασίας του δάσους.

Μνημεία και πολιτιστικές διαδρομές

Στα όρια του βελανιδοδάσους μπορείς κανείς να συναντήσει μνημεία της ανθρώπινης ιστορίας. Στο χωριό Χρυσοβίτσα υπάρχουν **θολωτοί τάφοι** από τη μυκηναϊκή εποχή. Ένας τέτοιος τάφος έχει βρεθεί και στην Παλαιομάνινα, στην οποία υπάρχουν τα ερείπια της **αρχαίας Σαυρίας** με το κάστρο της. Άλλα τέτοια κάστρα συναντά κανείς στα αρχαία **Κόροντα** (Χρυσοβίτσα), στο **Παλαιόκαστρο**, στη Σκουρτού (**κάστρο Δηριέων**) και στη **Μητρόπολη** (Ρίγανη). Ονομαστό επίσης είναι το **μοναστήρι του Λιγοβιτσιού**.

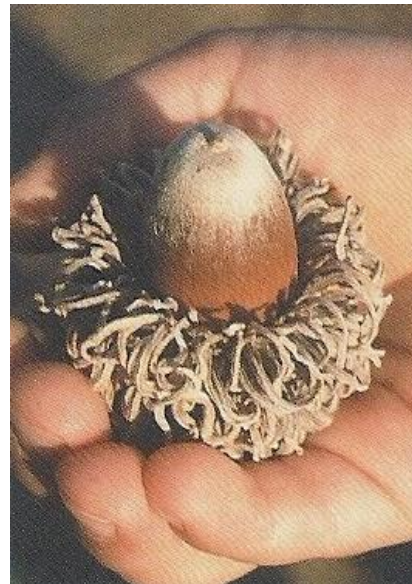
Εικόνα 24a13: Το τείχος της αρχαίας πόλης της Σαυρίας

Αναζητήστε στοιχεία για τις αρχαίες και βυζαντινές πόλεις της περιοχής σας. Με τα στοιχεία που συγκεντρώσατε, φτιάξτε ένα φυλλάδιο και μοιράστε το στο σχολείο ή ανεβάστε το στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

Εικόνα 24α14: Το μοναστήρι του Λιγοβιτισίου

Εικόνα 24α14: Καρπός βελανιδιάς

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Χλωρίδα: Το σύνολο των φυτών μιας περιοχής

Πανίδα: Το σύνολο των ζώων μιας περιοχής

Λαθρούλοτομία: το παράνομο κόψιμο δέντρων σε ένα δάσος

Υπερβόσκηση: η υπερβολική κατανάλωση φυτών (βόσκηση) από τα φυτοφάγα ζώα

Καταπάτηση: η παραβίαση και παράνομη κατάληψη ενός χώρου

Εμπρησμός: η πρόκληση πυρκαγιάς από πρόθεση

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Αμαδρυάδες, οι νύμφες των δέντρων

Οι Αμαδρυάδες ήταν νύμφες των δέντρων που γεννιούνται, ζουν και χάνονται μ' αυτά, αποτελώντας έτσι, κατά την παράδοση, την ψυχή τους.

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας πίστευαν μέχρι πρόσφατα ότι κάθε παλιό και μεγάλο δέντρο έχει ψυχή που το εγκαταλείπει μόνο όταν κοπεί ή καταπέσει και έχει τότε τη δύναμη να βλάψει τους ανθρώπους. Από την ανάπτυξη της δοξασίας αυτής γεννήθηκαν κι άλλες, όπως το ότι η ψυχή του δέντρου είναι αυτοτελές υπερφυσικό ον που κατοικεί στο δέντρο (το λεγόμενο στοιχείο του δέντρου) καθώς και ότι το στοιχείο αυτό είναι νύμφη (νεράιδα).

Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα, τόμος 5